CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.P.P.13.

Coll. No. 811

Title Śvetāśvataropaniṣat.

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 811 Subject : Vedic lit.

Title : Śvetāśvataropaniṣat.

Author : – Scribe : Mādhavānanda Sarasvati

Date of the work : – Date of the Ms. : V.S. 1845

Place of the work : – Place of the Ms. : Aśvanīkumāra

Size : 9.5" by 4.2" Extent : 6 foll.

Language : Samskrit Script : Devanāgarī

Remarks : —

पृथगात्मानंप्रेरितारंचमत्वाजुष्टस्ततस्तेनामृतत्वमेति ६

॥श्रीगणेशायनमः॥ ॥अथश्वेताश्वतरोपनिषत्॥ ॥ॐ ब्रह्मवादिनोवदंति किंकारणंब्रह्मकुतःस्मजा
ताजीवामकेनक्वचसंप्रतिष्ठा॥अधिष्ठिताःकेनसुखेतरेषुवर्त्तामहेब्रह्मविदोव्यवस्थां॥कालःस्वभा
वोनियतिर्यदृच्छाभूतानियोनिःपुरुषइतिचिंत्यं॥संयोगएषांनत्वात्मभावादात्माप्यनीशःसुखदुःख त्वा
हेतोः॥तेध्यानयोगानुगताअपश्यन्देवात्मशक्तिंस्वगुणैर्निगूढां॥यःकारणानिनिखिलानितानि
कालात्मयुक्तान्यधितिष्ठत्येकः॥तमेकनेमिंत्रिवृतंषोडशांतंशतार्द्धारंविंशतिप्रत्यराभिः॥अष्ट
कैःषड्भिर्विश्वरूपैकपाशंत्रिमार्गभेदंद्विनिमित्तैकमोहं॥पंचस्रोतोंबुंपंचयोन्युग्रवक्रांपंचप्राणो
र्मिंपंचबुद्ध्यादिमूलां॥पंचावर्त्तांपंचदुःखौघवेगांपंचाशद्भेदांपंचपर्वामधीमः॥सर्वाजीवेसर्वसं
स्थेबृहंतेतस्मिन्हंसोभ्राम्यतेब्रह्मचक्रे॥उद्गीतमेतत्परमंतुब्रह्मतस्मिंस्त्रयंस्वप्रतिष्ठाक्षरंच॥अत्रां
तरंवेदविदोविदित्वालीनाब्रह्मणितत्परायोनिमुक्ताः॥संयुक्तमेतत्क्षरमक्षरंचव्यक्ताव्यक्तंभरते
दृ विश्वमीशः॥अनीशश्चात्माबुध्यतेभोक्तृभावाज्ज्ञात्वादेवंमुच्यतेसर्वपाशैः॥ज्ञाज्ञौद्वावजावीशनीशा
वजाह्येकाभोक्तृभोगार्थयुक्ता॥अनंतश्चात्माविश्वरूपोह्यकर्त्तात्रयंयदाविंदतेब्रह्ममेतत्॥क्षरंप्रधा
नममृताक्षरंहरःक्षरात्मानावीशतेदेवएकः॥तस्याभिध्यानाद्योजनात्तत्वभावाद्भूयश्चांतेविश्वमा

यानिवृत्तिः॥ ज्ञात्वा देवं सर्वपाशापहानिः क्षीणैः क्लेशैर्जन्ममृत्युप्रहाणिः॥ तस्याभिध्यानात्तृतीयं
देहभेदे विश्वैश्वर्यं केवल आप्तकामः॥ एतज्ज्ञेयं नित्यमेवात्मसंस्थं नातः परं वेदितव्यं हि किंचित्॥ भो
क्ता भोग्यं प्रेरितारं च मत्वा सर्वं प्रोक्तं त्रिविधं ब्रह्ममेतत्॥ वह्नेर्यथा योनिगतस्य मूर्तिर्न दृश्यते नै
व च लिंगनाशः॥ स भूय एवेंधनयोनिगृह्यस्तद्वोभयं वै प्रणवेन देहे॥१३॥ स्वदेहमरणिं कृत्वा
प्रणवं चोत्तरारणिं॥ ध्याननिर्मथनाभ्यासाद्देवं पश्येन्निगूढवत्॥१४॥ तिलेषु तैलं दधनीव स
र्पिरापः स्रोतःस्वरणीषु चाग्निः॥ एवमात्मात्मनि गृह्यतेसौ सत्येनैनं तपसा योनुपश्यति॥१५॥ सर्व
व्यापिनमात्मानं क्षीरे सर्पिरिवार्पितं॥ आत्मविद्यातपोमूलं तद्ब्रह्मोपनिषत्परं॥ तद्ब्रह्मोपनिषत्प
रमिति॥१६॥ इति श्वेताश्वतरोपनिषदि प्रथमोध्यायः॥ ॥युंजानः प्रथमं मनस्तत्वाय सविता धि
यः॥ अग्नेर्ज्योतिर्निचाय्य पृथिव्या अध्याभरत्॥१॥ युक्तेन मनसा वयं देवस्य सवितुः सवे॥ सुव
र्गेयाय शक्त्या॥२॥ युक्ताय मनसा देवान् सुवर्यतो धिया दिवं॥ बृहज्ज्योतिः करिष्यतः सविता प्रसुवा
ति तान्॥३॥ युंजते मन उत युंजते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः॥ विहोत्रा दधे वयुनाविदे प
क इन्मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः॥४॥ युजे वां ब्रह्म पूर्व्यं नमोभिर्विश्लोक एतु पथ्येव सूरेः॥ ॥१॥

शृण्वंतु विश्वे अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि दिव्यानि तस्थुः॥५॥ अग्निर्यत्राभिमथ्यते वायुर्यत्राधिरुध्य
ते सोमो यत्रातिरिच्यते तत्र संजायते मनः॥६॥ सवित्रा प्रसवेन जुषेत ब्रह्म पूर्व्यं तत्र योनिं कृणव
से न हि ते पूर्तमक्षिपत्॥७॥ त्रिरुन्नतं स्थाप्य समं शरीरं हृदींद्रियाणि मनसा संनिवेश्य॥ ब्रह्मोडु
पेन प्रतरेत विद्वान् स्रोतांसि सर्वाणि भयावहानि॥८॥ प्राणान् प्रपीड्येह संयुक्तचेष्टः क्षीणे प्राणे
नासिकयोच्छ्वसीत॥ दुष्टाश्वयुक्तमिव वाहमेनं विद्वान्मनो धारयेताप्रमत्तः॥९॥ समे शुचौ शर्क
रावह्निवालुकाविवर्जिते शब्दजलाश्रयादिभिः॥ मनोनुकूले न तु चक्षुपीडने गुहानिवाताश्रये
ण प्रयोजयेत्॥१०॥ नीहारधूमार्कानलानिलानां खद्योतविद्युत्स्फटिकशशीनां॥ एतानि रूपा
णि पुरःसराणि ब्रह्मण्यभिव्यक्तिकराणि योगे॥११॥ पृथ्व्याप्यतेजोनिलखे समुत्थिते पंचात्मके यो
गगुणे प्रवृत्ते॥ न तस्य रोगो न जरा न मृत्युः प्राप्तस्य योगाग्निमयं शरीरं॥१२॥ लघुत्वमारोग्यम
लोलुपत्वं वर्णप्रसादं स्वरसौष्ठवं च॥ गंधः शुभो मूत्रपुरीषमल्पं योगप्रवृत्तिं प्रथमां वदंति॥१३॥
यथैव बिंबं मृदयोपलिप्तं तेजोमयं भ्राजते तत्सुधांतं॥ तद्वात्मतत्वं प्रसमीक्ष्य देही एकः कृतार्थो
भवते वीतशोकः॥१४॥ यदात्मतत्वेन तु ब्रह्मतत्वं दीपोपमेनेह युक्तः प्रपश्येत्॥ अजं ध्रुवं सर्वतत्वै

॥२॥ विशुद्धं ज्ञात्वा देवं मुच्यते सर्वपाशैः ॥१५॥ एष ह देव प्रदिशोनु सर्वा पूर्वो हि जातः स उ गर्भे अंतः ॥ स ए
व जातः स जनिष्यमाणः प्रत्यङ्जनास्तिष्ठति सर्वतोमुखः ॥१६॥ यो देवो अग्नौ यो अप्सु यो विश्वं भुवन श्वे
माविवेश ॥ य ओषधीषु यो वनस्पतिषु तस्मै देवाय नमो नमः ॥१७॥ ॥ इति श्वेताश्वतरोपनिषदि
द्वितीयोध्यायः ॥ ॥ य एको जालवानीशत ईशनीभिः सर्वांल्लोकानीशत ईशनीभिः ॥ य एवैक उद्भ
वे संभवे च य एतद्विदुरमृतास्ते भवंति ॥१॥ एको हि रुद्रो न द्वितीयाय तस्थुर्य इमांल्लोकानीशत ई
शनीभिः ॥ प्रत्यङ्जनास्तिष्ठति संचुकोचांतकाले संसृज्य विश्वा भुवनानि गोप्ता ॥२॥ विश्वत
श्चक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोबाहुरुत विश्वतस्पात् ॥ संबाहुभ्यां धमति संपतत्रैर्द्यावा
भूमी जनयन्देव एकः ॥३॥ यो देवानां प्रभवश्चोद्भवश्च विश्वाधिको रुद्रो महर्षिः ॥ हिरण्यग
र्भं जनयामास पूर्वं स नो बुद्ध्या शुभया संयुनक्तु ॥४॥ या ते रुद्र शिवा तनूरघोरापापकाशिनी ॥
तया नस्तनुवा शंतमया गिरिशंताभिचाकशीहि ॥५॥ यामिषुं गिरिशंत हस्ते बिभर्ष्यस्तवे ॥ शिवां
गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः पुरुषं जगत् ॥६॥ ततः परं ब्रह्म परं बृहंतं यथानिकायं सर्वभूतेषु गू
ढं ॥ विश्वस्यैकं परिवेष्टितारमीशं तं ज्ञात्वामृता भवंति ॥७॥ वेदाहमेतं पुरुषं महांतमादित्यव ॥२॥

र्णं तमसः परस्तात् ॥ तमेव विदित्वातिमृत्युमेति नान्यः पंथा विद्यतेऽयनाय ॥८॥ यस्मात्परं नापर
मस्ति किंचिद्यस्मान्नाणीयो न ज्यायोस्ति कश्चित् ॥ वृक्ष इव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण
सर्वं ॥९॥ ततो यदुत्तरतरं तदरूपमनामयं ॥ य एतद्विदुरमृतास्ते भवंत्यथेतरे दुःखमेवापियंति
॥१०॥ सर्वाननशिरोग्रीवः सर्वभूतगुहाशयः ॥ सर्वव्यापी स भगवांस्तस्मात्सर्वगतः शिवः ॥११॥
महान्प्रभुर्वै पुरुषः सत्त्वस्यैष प्रवर्तकः ॥ सुनिर्मलामिमां शांतिमीशानो ज्योतिरव्ययः ॥१२॥ अंगु
ष्ठमात्रः पुरुषोंतरात्मा सदा जनानां हृदये सन्निविष्टः ॥ हृदा मनीषा मनसाभिक्लृप्तो य एतद्विदु
रमृतास्ते भवंति ॥१३॥ सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ स भूमिं विश्वतो वृत्वात्यतिष्ठ
द्दशांगुलं ॥१४॥ पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यं ॥ उतामृतत्वस्येशानो यदन्नेनातिरोहति ॥१५॥
सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोक्षिशिरोमुखं ॥ सर्वतः श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति ॥१६॥ सर्वेंद्रि
यगुणाभासं सर्वेंद्रियविवर्जितं ॥ सर्वस्य प्रभुमीशानं सर्वस्य शरणं सुहृत् ॥१७॥ नवद्वारे पुरे दे
ही हंसो लेलायते बहिः ॥ वशी सर्वस्य लोकस्य स्थावरस्य चरस्य च ॥१८॥ अपाणिपादो जवनो ग्र
हीता पश्यत्यचक्षुः स शृणोत्यकर्णः ॥ स वेत्ति वेद्यं न च तस्यास्ति वेत्ता तमाहुरग्र्यं पुरुषं महांतं ॥१९॥

अणोरणीयान्महतो महीयानात्मा गुहायां निहितोस्य जंतोः॥ तमक्रतुं पश्यति वीतशोको धातुः
प्रसादान्महिमानमीशं॥२०॥ वेदाहमेतमजरं पुराणं सर्वात्मानं सर्वगतं विभुत्वात्॥ जन्मनिरोधं प्र
वदंति यस्य ब्रह्मवादिनो हि प्रवदंति नित्यं॥२१॥ ॥इति श्वेताश्वतरोपनिषदि तृतीयोध्यायः॥ ॥
य एकोवर्णो बहुधा शक्तियोगाद्वर्णाननेकान्निहितार्थो दधाति॥ विचैति चांते विश्वमादौ स देवः
स नो बुद्ध्या शुभया संयुनक्तु॥१॥ तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदु चंद्रमाः॥ तदेव शुक्रं तद्ब्रह्म तदा
पस्तत्प्रजापतिः॥२॥ त्वं स्त्री त्वं पुमानसि त्वं कुमार उत वा कुमारी॥ त्वं जीर्णो दंडेन वंचसि त्वं जातो भ
ता वसि विश्वतोमुखः॥३॥ नीलः पतंगो हरितो लोहिताक्षस्तडिद्गर्भ ऋतवः समुद्राः॥ अनादिमत्त्वं विभु
त्वेन वर्त्तसे यतो जातानि भुवनानि विश्वा॥४॥ अजामेकां लोहितशुक्लकृष्णां बह्वीः प्रजाः सृजमा
नां सरूपाः॥ अजो ह्येको जुषमाणोनुशेते जहात्येनां भुक्तभोगामजोन्यः॥५॥ द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया
समानं वृक्षं परिषस्वजाते॥ तयोरन्यः पिप्पलं स्वाद्वत्त्यनश्नन्नन्यो अभिचाकशीति॥६॥ समाने वृक्षे पु
रुषो निमग्नोनीशया शोचति मुह्यमानः॥ जुष्टं यदा पश्यत्यन्यमीशमस्य महिमानमिति वीतशोकः
॥७॥ ऋचो अक्षरे परमे व्योमन्यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदुः॥ यस्तन्न वेद किमृचा करिष्यति य इ ॥३॥

त्तद्विदुस्त इमे समासते॥८॥ छंदांसि यज्ञाः क्रतवो व्रतानि भूतं भव्यं यच्च वेदा वदंति॥ अस्मान्मायी
सृजते विश्वमेतत्तस्मिंश्चान्यो मायया सन्निरुद्धः॥९॥ मायां तु प्रकृतिं विद्यान्मायिनं तु महेश्वरं॥ तस्या
वयवभूतैस्तु व्याप्तं सर्वमिदं जगत्॥१०॥ यो योनिं योनिमधितिष्ठत्येको यस्मिन्निदं सं च विचैति स
र्वं॥ तमीशानं वरदं देवमीड्यं निचाय्येमां शांतिमत्यंतमेति॥११॥ यो देवानां प्रभवश्चोद्भवश्च विश्वा
धिको रुद्रो महर्षिः॥ हिरण्यगर्भं पश्यत जायमानं स नो बुद्ध्या शुभया संयुनक्तु॥१२॥ यो देवानां मधि
पो यस्मिँल्लोका अधिश्रिताः॥ य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषा विधेम॥१३॥
सूक्ष्मातिसूक्ष्मं कलिलस्य मध्ये विश्वस्य स्रष्टारमनेकरूपं॥ विश्वस्यैकं परिवेष्टितारं ज्ञात्वा शिवं
शांतिमत्यंतमेति॥१४॥ स एव काले भुवनस्य गोप्ता विश्वाधिपः सर्वभूतेषु गूढः॥ यस्मिन्युक्ता ब्रह्म
र्षयो देवताश्च तमेवं ज्ञात्वा मृत्युपाशांश्छिनत्ति॥१५॥ घृतात्परं मंडमिवातिसूक्ष्मं ज्ञात्वा शिवं
सर्वभूतेषु गूढं॥ विश्वस्यैकं परिवेष्टितारं ज्ञात्वा देवं मुच्यते सर्वपाशैः॥१६॥ एष देवो विश्वकर्मा म
हात्मा सदा जनानां हृदये सन्निविष्टः॥ हृदा मनीषा मनसाभिक्लृप्तो य एतद्विदुरमृतास्ते भवंति॥
१७॥ यदा तमस्तन्न दिवा न रात्रिर्न सन्न चासच्छिव एव केवलः॥ तदक्षरं तत्सवितुर्वरेण्यं प्रज्ञा च तस्मा

प्रसृता पुराणी ॥१८॥ नैनमूर्ध्वं न तिर्यंचं न मध्ये परिजग्रभत्॥ न तस्य प्रतिमा अस्ति यस्य नाम मह
द्यशः ॥१९॥ न संदृशे तिष्ठति रूपमस्य न चक्षुषा पश्यति कश्चनैनं॥ हृदा हृदिस्थं मनसा य एन
मेवं विदुरमृतास्ते भवंति ॥२०॥ अजात इत्येवं कश्चिद्भीरुः प्रपद्यते॥ रुद्र यत्ते दक्षिणं मुखं तेन मां
पाहि नित्यं ॥२१॥ मा नस्तोके तनये मा न आयौ मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः॥ वीरान्मा नो रुद्र भा
मिनो वधीर्हविष्मंतः सदमित्त्वा हवामहे ॥२२॥ ॥इति श्वेताश्वतरोपनिषदि चतुर्थोध्यायः॥ ॥
द्वे अक्षरे ब्रह्मपरे त्वनंते विद्याविद्ये निहिते यत्र गूढे॥ क्षरं त्वविद्या ह्यमृतं तु विद्या विद्याविद्ये ईशते य
स्तु सोन्यः ॥१॥ यो योनिं योनिमधितिष्ठत्येको विश्वानि रूपाणि योनीश्च सर्वाः॥ ऋषिं प्रसूतं कपिलं य
स्तमग्रे ज्ञानैर्बिभर्त्ति जायमानं च पश्येत्॥२॥ एकैकं जालं बहुधा विकुर्वन्नस्मिन्क्षेत्रे संहरत्येष देवः॥
भूयः सृष्ट्वा पतयस्तथेशः सर्वाधिपत्यं कुरुते महात्मा ॥३॥ सर्वा दिश ऊर्ध्वमधश्च तिर्यक्प्रकाशयन्
भ्राजते यद्वनड्वान्॥ एवं स देवो भगवान्वरेण्यो योनिःस्वभावानधितिष्ठत्येकः॥४॥ यच्च स्वभावं पचति
विश्वयोनिः पाच्यांश्च सर्वान्परिणामयेद्यः॥ सर्वमेतद्विश्वमधितिष्ठत्येको गुणांश्च सर्वान्विनियोज
येद्यः ॥५॥ तद्वेदगुह्योपनिषत्सु गूढं तद्ब्रह्मा वेदते ब्रह्मयोनिं॥ ये पूर्वं देवा ऋषयश्च तद्विदुस्ते तन्मया ॥४॥

अमृता वै बभूवुः ॥६॥ गुणान्वयो यः फलकर्मकर्त्ता कृतस्य तस्यैव स चोपभोक्ता॥ स विश्वरूपस्त्रिगुणस्त्रि
वर्त्मा प्राणाधिपः संचरति स्वकर्मभिः ॥७॥ अंगुष्ठमात्रो रवितुल्यरूपः संकल्पाहंकारसमन्वितो यः॥ बु
द्धेर्गुणेनात्मगुणेन चैव आराग्रमात्रो ह्यवरोपि दृष्टः ॥८॥ वालाग्रशतभागस्य शतधा कल्पितस्य तु॥ भा
गो जीवः स विज्ञेयः स चानंत्याय कल्पते ॥९॥ नैव स्त्री न पुमानेष न चैवायं नपुंसकः॥ यद्यच्छरीरमादत्ते
तेन तेन स युज्यते ॥१०॥ संकल्पनस्पर्शनदृष्टिहोमैर्ग्रासांबुवृष्ट्या चात्मविवृद्धिजन्म॥ कर्मानुगान्य
नुक्रमेण देही स्थानेषु रूपाण्यभिसंप्रपद्यते ॥११॥ स्थूलानि सूक्ष्माणि बहूनि चैव रूपाणि देही स्व
गुणैर्वृणोति॥ क्रियागुणैरात्मगुणैश्च तेषां संयोगहेतुरपरोपि दृष्टः ॥१२॥ अनाद्यनंतं कलिलस्य म
ध्ये विश्वस्य स्रष्टारमनेकरूपं॥ विश्वस्यैकं परिवेष्टितारं ज्ञात्वा देवं मुच्यते सर्वपाशैः ॥१३॥ भाव
ग्राह्यमनीडाख्यं भावाभावकरं शिवं॥ कलासर्गकरं देवं ये विदुस्ते जहुस्तनुं ॥१४॥ ॥इति श्वेताश्व
तरोपनिषदि पंचमोध्यायः॥ ॥स्वभावमेके कवयो वदंति कालं तथान्ये परिमुह्यमानाः॥ देवस्यैष
महिमा तु लोके येनेदं भ्राम्यते ब्रह्मचक्रं ॥१॥ येनावृतं नित्यमिदं हि सर्वं ज्ञः कालकालो गुणी सर्वविद्यः
॥ तेनेशितं कर्म विवर्त्तते ह पृथ्व्यप्तेजोनिलखानि चिंत्यं ॥२॥ तत्कर्म कृत्वा विनिवर्त्य भूयस्तत्त्वस्य त

॥५॥ स त्त्वेन समेत्य योगं ॥ एकेन द्वाभ्यां त्रिभिरष्टभिर्वा कालेन चैवात्मगुणैश्च सूक्ष्मैः ॥ ३ ॥ आरभ्य कर्माणि गुणान्वि
तानि भावांश्च सर्वान्विनियोजयेद्यः ॥ तेषामभावे कृतकर्मनाशः कर्मक्षये याति स तत्त्वतोन्यः ॥ ४ ॥ आ
दिः स संयोगनिमित्तहेतुः परस्त्रिकालादकलोपि दृष्टः ॥ तं विश्वरूपं भवभूतमीड्यं देवं स्वचित्तस्थ
मुपास्य पूर्वं ॥ ५ ॥ स वृक्षकालाकृतिभिः परोन्यो यस्मात्प्रपंचः परिवर्त्ततेयं ॥ धर्मावहं पापनुदं भगे
शं ज्ञात्वात्मस्थममृतं विश्वधाम ॥ ६ ॥ तमीश्वराणां परमं महेश्वरं तं देवतानां परमं च दैवतं ॥ पतिं
पतीनां परमं परस्ताद्विदाम देवं भुवनेशमीड्यं ॥ ७ ॥ न तस्य कार्यं करणं च विद्यते न तत्समश्चाभ्यधि
कश्च दृश्यते ॥ परास्य शक्तिर्विविधैव श्रूयते स्वाभाविकी ज्ञानबलक्रिया च ॥ ८ ॥ न तस्य कश्चित्पति
रस्ति लोके न चेशिता नैव च तस्य लिंगं ॥ स कारणं करणाधिपाधिपो न चास्य कश्चिज्जनिता न चाधि
पः ॥ ९ ॥ यस्तंतुनाभ इव तंतुभिः प्रधानजैः स्वभावतः ॥ देव एकः समावृणोति स नो दधातु ब्रह्माव्ययं
॥ १० ॥ एको देवः सर्वभूतेषु गूढः सर्वव्यापी सर्वभूतांतरात्मा ॥ कर्माध्यक्षः सर्वभूताधिवासः साक्षी
चेता केवलो निर्गुणश्च ॥ ११ ॥ एको वशी निष्क्रियाणां बहूनामेकं बीजं बहुधा यः करोति ॥ तमात्मस्थं
येनुपश्यंति धीरास्तेषां सुखं शाश्वतं नेतरेषां ॥ १२ ॥ नित्यो नित्यानां चेतनश्चेतनानामेको बहूनां यो ॥५॥

विदधाति कामान् ॥ तत्कारणं सांख्ययोगाधिगम्यं ज्ञात्वा देवं मुच्यते सर्वपाशैः ॥ १३ ॥ न तत्र सू
तो र्यो भाति न चंद्रतारकं नेमा विद्युतो भांति कुतोयमग्निः ॥ तमेव भांतमनुभाति सर्वं तस्य भासा सर्व
मिदं विभाति ॥ १४ ॥ एको हंसो भुवनस्यास्य मध्ये स एवाग्निः सलिले संनिविष्टः ॥ तमेव वि
दित्वातिमृत्युमेति नान्यः पंथा विद्यतेयनाय ॥ १५ ॥ स विश्वकृद्विश्वविदात्मयोनिर्ज्ञः कालकालो
गुणी सर्वविद्यः ॥ प्रधानक्षेत्रज्ञपतिर्गुणेशः संसारमोक्षस्थितिबंधहेतुः ॥ १६ ॥ स तन्मयो ह्य
मृत ईशसंस्थो ज्ञः सर्वगो भुवनस्यास्य गोप्ता ॥ य ईशेस्य जगतो नित्यमेव नान्यो हेतुर्विद्यते
ईशनाय ॥ १७ ॥ यो ब्रह्माणं विदधाति पूर्वं यो वै वेदांश्च प्रहिणोति तस्मै ॥ तं ह देवमात्मबुद्धिप्र
काशं मुमुक्षुर्वै शरणमहं प्रपद्ये ॥ १८ ॥ निष्कलं निष्क्रियं शांतं निरवद्यं निरंजनं ॥ अमृतस्य परं से
तुं दग्धेंधनमिवानलं ॥ १९ ॥ यदा चर्मवदाकाशं वेष्टयिष्यंति मानवाः ॥ तदा देवमविज्ञाय दुःख
स्यांतो भविष्यति ॥ २० ॥ तपःप्रभावाद्देवप्रसादाच्च ब्रह्म ह श्वेताश्वतरोथ विद्वान् ॥ अत्याश्रमिभ्यः पर
मं पवित्रं प्रोवाच सम्यगृषिसंघजुष्टं ॥ २१ ॥ वेदांते परमं गुह्यं पुराकल्पे प्रचोदितं ॥ नाप्रशांताय दा

॥९॥ न वं नापुत्राय शिष्याय वै पुनः ॥२२॥ यस्य देवे परा भक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ ॥ तस्यैते कथिता ह्य
र्थाः प्रकाशंते महात्मनः प्रकाशंते महात्मन इति ॥२३॥ ॥इति श्वेताश्वतरोपनिषदि षष्ठोऽध्या
यः समाप्तः ॥ ॥इत्यथर्वणवेदे श्वेताश्वतरोपनिषत्समाप्ता ॥ ॥सिद्धास्यषष्टिगते शाके
मार्गशीर्षसिते दले ॥ सप्तम्यां बुधवारे च लिखितेयं मुदान्वितैः ॥१॥ संवत् १८५८ शके १७२४
मार्गशीर्षशुद्धि ७ बुधे ऽश्वना कुमारेश्वरक्षेत्रे माधवानंदसरस्वत्या लिखिता ॥ ॥श्री॥

॥९॥